

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Ростислав Стефанов Костадинов, д.м.н.
Зам.-декан по международно сътрудничество и проектна дейност
Факултет по обществено здравеопазване на Медицински университет Пловдив
член на научно жури съгласно Заповед № Р-109-263/25.05.2018
на Ректора на Медицински университет Варна

Относно: Оценяване на кандидатите в конкурса за заемане на академична длъжност „професор” по научна специалност Медицина на бедствените ситуации, област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.1. Медицина за нуждите на Катедра „Медицина на бедствените ситуации и морска медицина” на Факултет по Обществено здравеопазване, при Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов” Варна, обявен в ДВ бр. 36/27.04.2018 год.

Единствен кандидат в обявения конкурс е доц. д-р Христианна Ангелова Романова-Радева, д.м., ръководител Катедра „Медицина на бедствените ситуации и морска медицина” на Факултет „Обществено здравеопазване”, при Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов” Варна.

Биографични данни и кариерно развитие

Доц. Романова-Расева завършва висше образование – медицина във ВМИ гр. Варна през 1979 год. Девет месеца работи като участъков терапевт в гр. Толбухин, след което през 1980 год. спечелва конкурс за асистент по медико-санитарна защита във ВМИ гр. Варна. Последователно заема академичните длъжности старши (от 01.01.1987 год.) и главен асистент (от 12.01.1990 год.). През 1985 год. придобива специалност по Медико-санитарна защита (приравнена на Медицина на бедствените ситуации). Защитава докторска дисертация по специалността Медицина на бедствените ситуации на тема „Бедствени ситуации във Варненски регион и възможни хигиенно-епидемиологични проблеми” през 2006 год. На 18.02.2008 год. е избрана за доцент по Медицина на бедствените ситуации, а след три месеца и за ръководител на УНС „Медицина на бедствените ситуации”. От 30.03.2017 год. е ръководител катедра „Медицина на бедствените ситуации и морска медицина”.

Професионалната биография на доц. Романова-Радева доказва нейния интерес в областта на медицинското осигуряване на бедствените ситуации и утвърждаването и като опитен преподавател – справка от МУ Варна свидетелства за 38 год. 10 месеца и 14 дни преподавателски стаж към 15.05.2018 год.

През целия си стаж доц. Романова-Радева постоянно се е стремяла да обогатява своите теоретически знания и практически умения. Доказателство за това е участието в международни курсове по проблеми на инвалидите във Франция и Украйна.

Научно-изследователска дейност

Доц. Романова-Радева е автор на впечатляваща научна продукция – 201 реални публикации, отпечатани на 3215 страници:

- Монографии - 4
- Учебници - 6
- Учебни помагала - 2
- Статии – 86
- Статии в списания с импакт фактор - 3
- Доклади, отпечатани в сборници – 90
- Научни съобщения – 10.

От тези 201 реални публикации, 56 са след избора за доцент през 2008 год.:

- Монографии и учебници – 9
- Статии в чуждестранни списания – 1
- Статии в български списания – 38
- Доклади отпечатани в сборници у нас и чужбина – 8

Като самостоятелен или първи автор доц. Романова-Радева е в 77% от монографиите, учебниците и учебните помагала; в 54% от публикуваните статии в списания и в 50 % от публикуваните в сборници доклади. Като обобщение – самостоятелен или първи автор в 32 публикации, втори в 13 и трети и последващ автор в 11.

Научните разработки на кандидата обхващат различни аспекти от медицинското осигуряване на различни категории пострадали при бедствия от природен или антропогенен характер, както и представят резултатите от проведени задълбочени изследвания за видовете опасности, рисковите фактори и произтичащите от тях рискове, както и анализ на възможните неблагоприятни последици, както за населението, така и за околната среда. Освен в горепосочените публикации, тези резултати са представяни и дискутирани на 102 научни форума, от които 48 са след хабилитацията за доцент.

Трудно могат да бъдат групирани многобройните приноси на научната продукция. Най-общо приносният характер на публикациите може да се обобщи в следните направления:

1. Медико-биологична характеристика на екокатастрофите характерни за Варненски черноморски регион – тези проучвания са с фундаментална научна стойност, защото детайлно са анализирани климатичните и природни дадености на Варненски регион, както и антропогенните опасности налични в региона. Направена е оценка на потенциалния риск свързан с всяка една от идентифицираните опасности. Не по-малко е значението на резултатите от дългогодишните проучвания върху ефекта на промишлените обекти и човешката дейност върху нивата на замърсяване на въздуха и водата в акваторията на Черно море. Тези проучвания са систематизирани и публикувани за ползване от органите за снижаване на риска от бедствия. Освен, че са направени достояние на широка аудитория резултатите са творчески интерпретирани в разработената от доц. Романова-Радева „Стратегия за защита на населението и запазване на биоразнообразието при екологични катастрофи”, който документ може да бъде причислен като изпълняващ приоритети заложи в рамката от Сендай;
2. Задълбочени проучвания върху честота и рисковите фактори за възникване на наводненията и свлачищата в черноморския регион и България, както и на земетресенията в акваторията на карибския залив (за дидактични нужди);
3. Организацията на защитата на населението при бедствия, аварии и катастрофи, както и мястото и ролята на медицинските формирания в националната система за управление;
4. Травматичните увреждания като елемент на бедствените ситуации – подробен анализ на най-често срещаните травми под въздействието на поразяващите фактори на бедствието – роля, място и значение на травматизма за нивата на смъртност, морбидност и инвалидизация при бедствени ситуации.
5. Организиране и оказване на първа долекарска и първа лекарска медицинска помощ в огнище на травматично поражение – задълбочен анализ на необходимите знания и умения, които медицинските специалисти трябва да притежават за да може да отговорят адекватно и ефективно на предизвикателствата на травматичното огнище на поражение – специфични

техники и обем на манипулациите в зависимост от произхода на травматичните увреждания;

6. Обезболяване и профилактика на шока при възникване на извънредни ситуации и инциденти при морски пътувания;
7. Проучвания относно химическите аварии и здравните и екологични последици от тях – задълбочен анализ на съществуващите във Варненски регион опасности и рискови обекти за възникване на огнище на химично поражение;
8. Проучвания относно нивата на риск за възникване на огнище на радиационно поражение, което да обхване Варненска област и/или Черноморския регион;
9. Проучвания относно психологичните последици при бедствени ситуации – основно се акцентира на различните проявления на стреса при заплахата от или настъпило бедствие, авария или катастрофа. С голяма научна и практическа стойност са проучванията на психологическите нагласи и реакции при крупни инциденти на хората във възрастовата група над 50 години;
10. Проучвания относно информираността и подготвеността на населението за реакция при бедствени ситуации – проведени са мащабни анкетни проучвания сред населението като цяло, но и на определени групи от него, които са основни при планирането, организирането и провеждането на медицинските операции при бедствия, а именно – студентите по медицина, фармацевтите и хората с увреждания.
11. Кандидатката е провеждала и експериментални проучвания върху опитни животни за установяване на патогенезата при интоксикация с определени групи токсични вещества и метаболизма на радионуклеиди.

За значимостта на научната продукция на кандидата свидетелстват и 99 цитирания на нейни трудове, 42 от които в Интернет и 7 в чужди бази данни.

Доц. Романова-Радева активно участва и в разработването на проекти. От 2008 год. тя е била консултант на 3 проекта, свързани с различни аспекти на повишаване на устойчивостта на хората с увреждания при бедствия и е ръководител на други два проекта.

Представените и приетите за рецензиране монографии и научни публикации отговарят на темата на конкурса и научните приноси на кандидата изпълняват изискванията залегнали в ЗРАСРБ, Правилника за приложението му и Правилника за развитие на академичния състав в МУ Варна. Критични бележки, препоръки и съществени забележки относно представените за рецензиране материали не могат да се правят.

Учебно-преподавателска дейност

По време на дългогодишния си стаж като преподавател, доц. Романова-Радева е преподавал следните дисциплини:

- Медицина на бедствените ситуации;
- Медицинско осигуряване на бедствените ситуации;
- Готовност за бедствия и аварии;
- Екология и екологични катастрофи;
- Долекарска помощ и последователност на действията при бедствени ситуации;
- Подготовка при терористична атака и антитероризъм;
- Медицинско осигуряване на инцидент с масовост на пострадалите.

Представената справка от Учебния отдел на МУ Варна доказва, че хорариума на лекциите и упражненията провеждани от кандидатът е средно над 300 часа годишно и ежегодно надхвърлят почти двукратно изискващия се съгласно правилника на Университета.

Преподавателската дейност на доц. Романова-Радев включва и:

1. Ръководство на трима специализанти по специалността „Медицина на бедствените ситуации“;
2. Ръководство на трима докторанти по програмата за придобиване на ОНС „Доктор“ по специалността „Медицина на бедствените ситуации“;
3. Научен консултант на един докторант;
4. Лектор във Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“;
5. Лектор на форуми организирани от „Дружество на инвалидите“;
6. Лектор (20 часа) на обучение по проблемите на първата долекарска помощ в гр. Ница, Франция.

Горепосочените данни определят изключително наситената извънаудиторна и аудиторна дейност на кандидата.

Практично-приложна и международна дейност

Придобитите знания и умения от доц. Романова-Радева са основание тя да бъде избрана за:

1. Национален консултант по Медицина на бедствените ситуации
2. Член на националния съвет по качество на обучение и квалификация в системата на Спешна медицинска помощ;
3. Член на научни журита (изготвя рецензии - 1 и становища - 6) за присъждане на ОНС „Доктор“ (3) и научната степен „Доктор на науките“ (1) и заемане на академични длъжности Доцент (1) и Професор (2);
4. Член на редакционната колегия на списание Scripta Scientifica Salutis Publicae на Медицински университет Варна;
5. Член на организационния комитет на 4-ти международен семинар по контратероризъм, Варна, 2017 год.;
6. Рецензент на монография, статии в списания и сборници на теми от Медицина на бедствените ситуации, Екологични и техногенни катастрофи, Спешна помощ при масов травматизъм и др.

Активен член е на БЛС, Българско научно дружество по медицина на катастрофите, СУБ- Варна, Дружество по медицинска география.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

На основание професионалния път, опит и развитие на кандидата, на неговите научни трудове, виждания и решения на проблемите в научната и практическата област на медицината на бедствените ситуации, дългогодишния опит като преподавател и на основание чл.29,а и чл.29,б от ЗРАСРБ, Правилника за приложението му и Правилника за развитие на академичния състав в МУ Варна, личните ми впечатления и направените от мен анализи и оценки на научните разработки, учебнопреподавателска практическо-приложната дейности, цялостно развитие и научно дирене,

ПРЕДЛАГАМ,

На уважаемите членове на научното жури да се присъди на доц. д-р Христианна Ангелова Романова-Радева, д.м., академичното звание „Професор“ по научна специалност „Медицина на бедствените ситуации“ в професионално направление 7.1. Медицина.

17.08.2018 год.

доц.д-р Р. Костадинов, д.м.н.

